PROGRAM OCHRONY OGÓRECZNIKA LEKARSKIEGO

Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich

Państwowy Instytut Badawczy

Poznań 10.06.2026

INSTYTUT WŁÓKIEN NATURALNYCH I ROŚLIN ZIELARSKICH - PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Autorzy opracowania:

dr Katarzyna Wielgusz

dr Przemysław Baraniecki

mgr Aleksandra Konieczna

mgr Elżbieta Bilińska

Korekta redakcyjna:

Prof. dr hab. Renata Gaj

Instytut Włókien Naturalnych i Roślin Zielarskich -PIB

Program opracowany w ramach realizacji zadania 1.6 Dotacji Celowej Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi: Aktualizacja i opracowanie programów integrowanej ochrony roślin, integrowanej produkcji roślin oraz poradników sygnalizatora dla wybranych roślin włóknistych i zielarskich

FAZY ROZWOJOWE OGÓRECZNIKA

Pl. 227. Bourrache officinale. Borrago officinalis L.

KLUCZ DO OKREŚLENIA GŁÓWNYCH FAZ ROZWOJOWYCH OGÓRECZNIKA LEKARSKIEGO

1. Główne fazy rozwojowe ogórecznika lekarskiego wg skali BBCH

Faza rozwojowa	Oznaczenie fazy BBCH	Charakterystyka
Kiełkowanie – 0	00	Suche nasiona
	01	Początek pęcznienia nasion
	03	Koniec pęcznienia nasion
	05	Korzeń zarodkowy wyrasta z nasienia
	07	Hypokotyl z liścieniami (kiełek) przebija okrywę nasienną
	09	Liścienie przebijają się na powierzchnię gleby Rozwój liści
(główny pęd) – 1	10	Liścienie całkowicie rozwinięte, widoczny punkt wzrostu pierwszego liścia właściwego
	11	Rozwinięty pierwszy liść właściwy
	12	Faza 2 liścia
	13	Faza 3 liścia
	1.	Fazy trwają aż do końca wzrostu rośliny
	19	Faza 9 lub więcej liści
Rozwój kwiatostanu	51	Początek wzrostu pędu
	53	Pęd kwiatostanowy osiąga 30% typowej długości
	55	Widoczne pierwsze pojedyncze pąki kwiatowe głównego kwiatostanu (nadal zamknięte)
	57	Widoczne pierwsze pojedyncze pąki kwiatowe drugorzędowego kwiatostanu
	59	Widoczne pierwsze płatki kwiatków, kwiaty nadal zamknięte
Kwitnienie – 6	60	Otwarte pierwsze kwiaty (sporadycznie)
	61	Początek fazy kwitnienia: 10% otwartych kwiatów
	62	20% otwartych kwiatów
	63	30% otwartych kwiatów
	64	40% otwartych kwiatów
	65	Pełnia fazy kwitnienia: 50% otwartych kwiatów
	67	Końcowa faza kwitnienia, większość płatków opadła i zaschła
	69	Koniec fazy kwitnienia
Rozwój owoców – 7	71	Powstają pierwsze owoce
	72	20% owoców osiąga typową wielkość
	73	30% owoców osiąga typową wielkość
	74	40% owoców osiąga typową wielkość
	75	50% owoców osiąga typową wielkość
	76	60% owoców osiąga typową wielkość
	77	70% owoców osiąga typową wielkość

	78	80% owoców osiąga typową wielkość
	79	Wszystkie owoce osiągnęły typową wielkość
Dojrzewanie owoców i nasion – 8	81	Początek dojrzewania, 10% owoców lub 10% nasion uzyskuje typową barwę, nasiona suche i twarde
	85	50% owoców dojrzewa lub 50% nasion w typowym kolorze, nasiona suche i twarde
	89	Pełna dojrzałość: wszystkie nasiona uzyskały typową barwę
Zamieranie – 9	90	Liście i pędy zaczynają się przebarwiać
	92	20% liści żółknie i zamiera
	95	50% liści żółknie i zamiera
	97	Cała roślina lub części nadziemne zamierają
	99	Zebrane nasiona, okres spoczynku

Opis faz rozwojowych ogórecznika lekarskiego, podano wg: „Klucza do określania faz rozwojowych roślin jedno- i dwuliściennych w skali BBCH", opracowanego przez grupę roboczą BBCH, w tłumaczeniu i adaptacji Kazimierza Adamczewskiego i Kingi Matysiak, wydanie III uzupełnione, IOR-PIB Poznań, 2011.

Komentarz: **Program integrowanej ochrony ogórecznika lekarskiego przed chwastami, chorobami i szkodnikami został przygotowany na podstawie rejestru środków ochrony roślin MRiRW opublikowanego w czerwcu 2026 roku. Wszystkie środki należy używać zgodnie z etykietą stosowania środka ochrony roślin**

Uwaga: środki, mające w etykiecie zapis „**stosowanie środka ochrony roślin w uprawach i zastosowaniach małoobszarowych**" umożliwiają zwalczanie agrofagów (patogeny, szkodniki, chwasty) na warzywach, jednak odpowiedzialność za skuteczność działania i fitotoksyczność takich środków ochrony roślin ponosi wyłącznie ich użytkownik.

Obowiązkiem każdego użytkownika środka ochrony roślin jest zapoznanie się z treścią etykiety, zamieszczonej na danym produkcie

Etykiety-instrukcje stosowania środków ochrony roślin, wymienionych w niniejszym programie, można znaleźć na stronie internetowej MRiRW: **https://www.gov.pl/rolnictwo/etykiety-srodkow-ochrony-roslin**

WSTĘP

Ogórecznik lekarski (*Borago officinalis*) to roślina jednoroczna osiągająca do 80 cm wysokości. Roślina wytwarza prostą łodygę z silnie rozwiniętym korzeniem palowym. Liście ogórecznika są owalne, lekko ząbkowane pokryte włoskami. Roślina wytwarza niebieskie kwiatostany. Cała roślina wytwarza silny ogórkowy zapach.

Wyciągi z ziela ogórecznika, wykazują działanie przeciwzapalne, osłaniające i ściągająco. Przetwory z ogórecznika stosuje się do wspomagania leczenia ran, oparzeń czy obrzęków po stłuczeniu.

Ważny w uprawie ogórecznika lekarskiego jest wybór odpowiedniego stanowiska. Ze względu na niezbyt wysokie wymagania klimatyczne, roślina z powodzeniem, może być uprawiana na terenie całego kraju. Stanowisko pod uprawę ogórecznika powinno być ciepłe oraz osłonięte od wiatru. Gleba natomiast powinna być średnio żyzna, lekko wilgotna o odczynie zbliżonym do obojętnego (pH 6,5-7,0). Okresowe obfite deszcze, mogą obniżyć plon ze względu na ograniczone obloty owadów zapylających. Plantacja ogórecznika może, co zapewni zwiększenie plonów, znajdować się niedaleko uli z pszczołami. Zaleca się umiarkowane nawożenie plantacji.

Ogórecznik jest rośliną, która nie wymaga wielu zabiegów w trakcie uprawy. Wyjątek stanowi regularne usuwanie pojawiających się chwastów, które mogą wpłynąć na jakość surowca oraz późniejsze utrudnienia w oczyszczaniu nasion.

Ogórecznik lekarski wykazuje dużą odporność na porażenia przez patogeny. Jednakże należy zachować odpowiednie zasady agrotechniki. Kluczowy jest wybór odpowiedniego stanowiska pod uprawę oraz zachowanie prawidłowej rozstawy roślin.

CHOROBY								
Choroba/czynnik sprawczy	**Niechemiczne metody ochrony**	**Środek ochrony roślin**	**Substancja czynna, zawartość**	**Mechanizm działania substancji aktywnej**	**Dawka w kg (l)/ha lub stężenie %**	**Maksymalna liczba zabiegów /minimalny odstęp między zabiegami /**	**Karencja (dni)**	**Dodatkowa informacja o stosowaniu środka /zabiegach**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
Zgorzel siewek	Zachowanie odpowiedniej rozstawy między roślinami Usuwanie resztek pożniwnych z pola Stosowanie czystego materiału siewnego, ze znanego pochodzenia Zachowanie odpowiedniej rozstawy między roślinami Usuwanie resztek pożniwnych z pola Monitoring plantacji, w razie wystąpienia osobników porażonych, jak najszybciej należy usunąć je i zniszczyć	Brak zarejestrowanych fungicydów w ochronie ogórecznika przed chorobami						
Szara pleśń (*Botrytis cinerea*)		Brak zarejestrowanych fungicydów w ochronie ogórecznika przed chorobami						
zgnilizna twardzikowa, szara pleśń		Lozzare Pro M	boskalid - 500 g	FUNGICYD w postaci granul do sporządzania zawiesiny wodnej (WG), o działaniu układowym, do stosowania zapobiegawczego i interwencyjnego w ochronie roślin przed chorobami powodowanymi przez grzyby.	Maksymalna/ zalecana dawka dla jednorazowego zastosowania: 0,5 kg/ha Zalecana ilość wody: 100 - 300 l/ha	1	35	Środek stosować zapobiegawczo lub natychmiast po zaobserwowaniu pierwszych objawów chorób, od fazy 3. liścia właściwego (3. pary liści) do fazy końca kwitnienia, z zachowaniem okresu karencji (BBCH 13-69).

M - stosowanie środka ochrony roślin w uprawach i zastosowaniach małoobszarowych

SZKODNIKI								
Organizm szkodliwy	**Niechemiczne metody ochrony**	**Środek ochrony roślin**	**Substancja czynna, zawartość**	**Działanie na roślinie i w stosunku do agrofaga**	**Dawka w kg (l)/ha lub stężenie %**	**Maksymalna liczba zabiegów /minimalny odstęp między zabiegami**	**Karencja**	**Dodatkowa informacja o stosowaniu środka /zabiegach**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
gąsienice uszkadzające liście	Odpowiedni płodozmian. Zwrócenie uwagi na uprawy sąsiadujące.	BioBit M	Bacillus thuringiensis var. Kurstaki szczep ABTS 351 – 54 % (540 g/kg)	INSEKTYCYD biologiczny w formie granul do sporządzania zawiesiny wodnej (WG), o działaniu żołądkowym, przeznaczony do selektywnego zwalczania gąsienic motyli. Na roślinie środek działa powierzchniowo. Po spożyciu środka gąsienice przestają żerować, a następnie giną po upływie 24-72 godzin. Młode gąsienice są znacznie bardziej wrażliwe na działanie środka niż starsze. W celu uzyskania dobrej ochrony konieczne jest dokładne pokrycie wszystkich części roślin cieczą użytkową.	Maksymalna dawka dla jednorazowego zastosowania: 1 kg/ha. Zalecana dawka dla jednorazowego zastosowania: 0,5-1 kg/ha.	Maksymalna liczba zabiegów w sezonie wegetacyjnym: 8. Odstęp między zabiegami: co najmniej 7 dni.	1 dzień	Środek przeznaczony do stosowania przy użyciu samobieżnych lub ciągnikowych opryskiwaczy polowych i sadowniczych oraz opryskiwaczy ręcznych. Termin stosowania: środek należy zastosować w momencie pojawienia się gąsienic (1-3 zabiegi na dane pokolenie gąsienic). Zabiegi wykonać najlepiej w okresie występowania młodszych stadiów rozwojowych gąsienic (L1-L2). Wyższe z zalecanych dawek środka stosować przy dużym nasileniu występowania szkodnika lub gdy gąsienice występujące w starszej fazie rozwojowej.
gąsienice uszkadzające liście		DiPel DF M	Bacillus thuringiensis var. Kurstaki szczep ABTS 351 - 54 % (540 g/kg)	INSEKTYCYD biologiczny w formie granul do sporządzania zawiesiny wodnej (WG), o działaniu żołądkowym, przeznaczony do selektywnego zwalczania gąsienic motyli. Na roślinie środek działa powierzchniowo. Po spożyciu środka gąsienice przestają żerować, a następnie giną po upływie 24-72 godzin. Młode gąsienice są znacznie bardziej wrażliwe na działanie środka niż starsze. W celu uzyskania dobrej ochrony konieczne jest dokładne pokrycie wszystkich części roślin cieczą użytkową.	Maksymalna dawka dla jednorazowego zastosowania: 1 kg/ha. Zalecana dawka dla jednorazowego zastosowania: 0,5-1 kg/ha.	Maksymalna liczba zabiegów w sezonie wegetacyjnym: 8. Odstęp między zabiegami: co najmniej 7 dni.	1 dzień	Środek przeznaczony do stosowania przy użyciu samobieżnych lub ciągnikowych opryskiwaczy polowych i sadowniczych oraz opryskiwaczy ręcznych. Termin stosowania: środek należy zastosować w momencie pojawienia się gąsienic (1-3 zabiegi na dane pokolenie gąsienic). Zabiegi wykonać najlepiej w okresie występowania młodszych stadiów rozwojowych gąsienic (L1-L2). Wyższe z zalecanych dawek środka stosować przy dużym nasileniu występowania szkodnika lub gdy gąsienice występujące w starszej fazie rozwojowej.
ślimaki, ślimak nagi, ślimaki oskorupione		Ironclad M	fosforan III żelaza - 29 g		Maksymalna/zalecana dawka dla jednorazowego zastosowania: 7,0 kg/ha			

M - stosowanie środka ochrony roślin w uprawach i zastosowaniach małoobszarowych

CHWASTY								
Zwalczane chwasty	**Niechemiczne metody ochrony**	**Środek ochrony roślin**	**Substancja czynna, zawartość**	**Działanie na roślinie i w stosunku do agrofaga**	**Dawka w kg (l)/ha lub stężenie %**	**Maksymalna liczba zabiegów /minimalny odstęp między zabiegami**	**Karencja**	**Dodatkowa informacja o stosowaniu środka /zabiegach**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**	**8**	**9**
samosiewy zbóż, miotła zbożowa, perz właściwy, chwastnica jednostronna, owies głuchy, palusznik krwawy, włośnica sina, włośnica zielona, życica trwała	Odpowiedni płodozmian. Zwrócenie uwagi na uprawy sąsiadujące.	Agil-S 100 EC M Hitro 100 EC M Zetrola 100 EC M	propachizafop - 100 g	Propachizafop jest działającym układowo graminicydem (eliminuje wybrane gatunki z rodziny traw). Hamuje działanie karboksylazy acetylokoenzymu A, enzymu biorącego udział w powstawaniu kwasów tłuszczowych.	Maksymalna dawka dla jednorazowego zastosowania: 0,7 l/ha. Zalecana dawka dla jednorazowego zastosowania: 0,5-0,7 l/ha	2		Niższą z zalecanych dawek stosować od fazy 3 liści do początku fazy krzewienia chwastów (BBCH 13-21), natomiast wyższą, gdy chwasty znajdują się w fazie od pełni krzewienia do początku fazy strzelania w źdźbło (BBCH 25-30)

M - stosowanie środka ochrony roślin w uprawach i zastosowaniach małoobszarowych